

Vesturkot

Skólanámskrá

Hafnarfjörður

Formáli

Árið 2011 kom út ný Aðalnámskrá leikskóla á vegum Mennta- og menningarmálaráðuneytisins. Með tilkomu hennar urðu umfangsmiklar breytingar sem voru í takt við nýja menntastefnu. Námsþáttum leikskóla fækkaði þá úr sex í fjóra og lögð var áhersla á grunnþætti menntunar sem hríslast um skólastarf á leik-, grunn- og framhaldsskólastigi. Þann 1. september 2023 tók í gildi uppfærðir kaflar 7-10 í Aðalnámskrá leikskóla þar sem leiknum er gefið meira rými í daglegu leikskólastarfi.

Vinna að skólanámskrá Vesturkots hefur átt sér stað frá árinu 2010. Skipulagsdagar og starfsmannafundir hafa verið nýttir í þá vinnu þar sem starfsfólk hefur ígrundað hvernig er verið að vinna með grunnþættina og námssviðin fjögur og hvað er hægt að gera betur. Athugasemdir hafa verið skráðar jafn óðum og starfsfólk les yfir. Þannig er hægt að fullyrða að skólanámskrá Vesturkots sé sameiginlegur sáttmáli starfsfólks leikskólans. Skólanámskráin er sífellt til endurskoðunar og mun áfram þróast í takt við þá sem að leikskólanum koma og ávallt með hagsmuni barnanna í fyrirrími.

Vorið 2025 fór af stað fyrsti hluti af innra mati í Vesturkoti þar sem leiðarljós Vesturkots voru meðal annars endurnýjuð, þau eru: **leikur**, **samvinna** og **virðing** sem endurspegla starf leikskólans. Okkar helsta kennslutæki er leikurinn, við leggjum áherslu á að allir vinni saman og við berum virðingu fyrir skoðunum og uppruna allra. Stefna Vesturkots er og verður áfram í anda hugmyndafræðinnar um lærdómssamfélagið þar sem allir læra af og með hvort öðru. Haustið 2025 fá deildirnar ný nöfn og verður þemað í takt við regnbogann í logo-inu okkar sem einnig hefur verið endurnýjað. Skólaárið 2025-2026 verða námsþættir skoðaðir með það að markmiði að einfalda og draga úr álagi.

Fyrir hönd starfsfólks leikskólans Vesturkots,
Inga Þóra Ásdísardóttir, leikskólastjóri

Efnisyfirlit

FORMÁLI	2
1. INNGANGUR	5
2. LEIKSKÓLINN VESTURKOT	6
2.1 STARFSFÓLK LEIKSKÓLA	6
2.2 HLUTVERK LEIKSKÓLASTJÓRA	6
2.3 HLUTVERK LEIKSKÓLAKENNARA OG ANNARRA STARFSMANNA	7
3. HUGMYNDAFRÆÐI OG STEFNA LEIKSKÓLANS	7
3.1 LEIKURINN	8
3.2 LEIÐARLJÓS LEIKSKÓLASTARFSINS	8
3.3 KENNSLUHÆTTIR	9
3.4 SÉRFRÆÐIÞJÓNUSTA	9
3.4.1. Brúin - Lög um samþætta þjónustu farsældar barna	10
4. GRUNNÞÆTTIR MENNTUNAR	11
4.1 LÆSI	11
4.1.1 Læsi í leikskólastarfi	12
4.2 SJÁLFBÆRNI	12
4.2.1 Sjálfbærni í leikskólastarfinu	12
4.3 LÝÐRÆÐI OG MANNRÉTTINDI	13
4.3.1 Lýðræði og mannréttindi í leikskólastarfi	14
4.4 JAFNRÉTTI	15
4.4.1 Jafnrétti í leikskólastarfi	15
4.5 HEILBRIGÐI OG VELFERÐ	16
4.5.1 Heilbrigði og velferð í leikskólastarfi	16
4.6 SKÖPUN	18
4.6.1 Sköpun í leikskólastarfi	18
5. SAMÞÆTT OG SKAPANDI LEIKSKÓLASTARF	19
5.1 LÆSI OG SAMSKIPTI	19
5.2 HEILBRIGÐI OG VELLÍÐAN	21
5.3 SJÁLFBÆRNI OG VÍSINDI	22
5.4 SKÖPUN OG MENNING	24
6. FJÖLSKYLDAN, UPPLÝSINGAMIÐLUN OG LEIKSKÓLINN	26
6.1 FORELDRASAMTÖL	26
6.2 SAMSTARF HEIMILIS OG LEIKSKÓLA	27
6.3 FORELDRARÁÐ	27
6.4 FORELDRAFÉLAG	28

7.	TENGL SKÓLASTIGA OG TENGL VIÐ NÆRUMHVERFIÐ	28
8.	MAT OG EFTIRLIT	29
8.1	YTRA MAT Á LEIKSKÓLASTARFI	29
8.2	INNRA MAT Á LEIKSKÓLASTARFI	29
8.2.1	<i>Mat barna</i>	<i>30</i>
8.2.2	<i>Mat starfsmanna leikskólans</i>	<i>30</i>
8.2.3	<i>Mat foreldra</i>	<i>31</i>
9.	HEIMILDASKRÁ.....	32

1. Inngangur

Námskrá leikskóla er grundvöllur fyrir uppeldi og menntun barna á leikskólastigi og fellur undir íslensk lög og reglur sem miða að því að tryggja réttindi og velferð barna. Námskráin tekur mið af og útfærir markmið, áherslur og aðferðir sem sett eru fram í Lögum um leikskóla nr. 90/2008. Samkvæmt þessum lögum ber leikskólastjóri ábyrgð á útgáfu og framkvæmd námskrár, sem á að vera í samræmi við aðalnámskrá og stefnu sveitarfélagsins.

Í Aðalnámskrá leikskóla (2011) voru settar fram almennar leiðbeiningar um hvernig skólar eigi að móta og innleiða nám og uppeldi í leikskólum. Námskráin hefur því það að markmiði að stuðla að alhliða þroska barna í samræmi við þarfir þeirra og gefur þeim tækifæri til að læra og vaxa í öruggu og uppbyggjandi umhverfi. Lög um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna nr. 86/2021 tryggja að þjónusta sem snýr að börnum sé samræmd og samþætt á milli opinberra aðila, þannig að börn og fjölskyldur þeirra fái allar þær upplýsingar og stuðning sem þau þurfa. Í samræmi við þessi lög er mikilvægt að leikskólar hafi skýra og samræmda nálgun í vinnu með þjónustu og stuðning við börn.

Í námskránni koma einnig fram upplýsingar um grunnþætti menntunar og þær stefnur sem leikskólinn starfar eftir, þar á meðal jafnréttisstefna, sem stuðlar að jafnrétti allra barna óháð kyni, fötlun, menningu eða öðrum þáttum. Umhverfisstefna leggur áherslu á að bæta umhverfisvitund barna og nýta náttúru og náttúruleg úrræði sem hluta af náminu. Stefna gegn einelti tryggir að leikskólinn sé öruggur staður þar sem öll börn njóti virðingar og jafnræðis. Þá verður einnig að virða réttindi barna samkvæmt Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna, þar sem börn eru viðurkennd sem sjálfstæðir einstaklingar með rétt til að taka þátt í ákvörðunum sem varða þeirra líf og velferð. Námskráin er þannig ekki aðeins skjal sem útfærir nám og uppeldi í leikskóla, heldur einnig tæki til að tryggja að allir leikskólar fylgi lagalegum kröfum og stefnum sem miða að velferð og jafnræði allra barna.

2. Leikskólinn Vesturkot

Leikskólinn Vesturkot tók til starfa í apríl árið 1994 og er staðsettur við Miklaholt 1 á Hvaleyrarholti í Hafnarfirði. Leikskólinn dregur nafn sitt af bænum Vesturkot sem var síðasti byggði bærinn á Hvaleyrinni. Í nágrenni leikskólans er víðáttan mikil og útsýnið stórkostlegt. Hinu megin með götuna er golfvöllur Keilis og örstutt er niður í fjöru.

Í Vesturkoti eru 84 börn frá 18 mánaða til sex ára og er boðið upp á breytilegan dvalartíma. Húsnæðið er 630 m², þar af er leikrými 308 m² og á lóð leikskólans hefur náttúran fengið að halda sér óbreytt að miklu leyti. Í Vesturkoti eru fjórar deildir sem heita Gulakot, Rauðakot, Grænakot og Bláakot. Miðrými leikskólans heitir Regnbogakot og starfsmannarými sem er í öðru húsi heitir Skýjakot.

2.1 Starfsfólk leikskóla

Samkvæmt 5. gr. laga um leikskóla (2008) eru forsendur að farsælu leikskólastarfi mannauðurinn. Starfsfólk leikskóla ber að rækta starf sitt af fagmennsku, alúð og af samviskusemi. Starfsfólk skal gæta kurteisi, nærgætni og lipurðar í framkomu sinni gagnvart börnum, foreldrum þeirra og samstarfsfólki. Fagmennska í leikskólastarfi snýst um börnin í leikskólanum, menntun þeirra og velferð. Á starfsfólki hvílir sú skylda að veita börnunum tækifæri til að afla sér þekkingar og færni, örva leikgleði þeirra og efla frjóa hugsun (Aðalnámskrá, 2011).

Ein af skyldum leikskólastjóra er að stuðla að samstarfi milli foreldra, starfsfólks og annars fagfólks með velferð og hag barna og foreldra þeirra að leiðarljósi. Einnig ber leikskólastjóra að brýna þagnarskyldu fyrir starfsfólki sínu sem felst í þagmælsku um vitneskju sem það fær í starfi sínu og skal fara leynt með samkvæmt lögum, fyrirmælum yfirmanns og/eða eðli málsins samkvæmt 52. gr. barnalaga nr. 76/2003.

2.2 Hlutverk leikskólastjóra

Leikskólastjóri er fag- og rekstrarlegur leiðtogi og ber honum að vera í forystu um þróun metnaðarfulls leikskólastarfs. Hlutverk leikskólastjóra er að leiða lýðræðislegt samstarf ólíkra hópa sem starfa innan leikskólans og að sjá til þess að starfsfólk leikskólans hafi tækifæri til að efla þekkingu sína og vera í stöðugri starfsþróun. Einnig ber leikskólastjóra að sjá til þess að farið sé eftir aðalnámskrá, lögum og reglugerðum og stefnum sveitarfélagsins (Lög um leikskóla 2008/90, Aðalnámskrá leikskóla, 2011 og Mannauðsstefna Hafnarfjarðar, 2011).

2.3 Hlutverk leikskólakennara og annarra starfsmanna

Leikskólakennurum og öðru starfsfólki ber að gegna lykilhlutverkum í öllu leikskólastarfi. Þeir eiga að vera leiðandi í mótun uppeldis og menntastarfsins, fylgjast með nýjungum og miðla þekkingu. Þeir eiga að vera góðar fyrirmyndir í starfi með börnum og leitast við að styrkja lýðræðislegt hlutverk leikskólans. Leikskólakennurum ber að sjá til þess að hvert barn fái notið hæfileika sinna og að námsumhverfi sé skipulagt á þann veg að börn fái notið bernsku sinnar. Leikskólakennarar eru í mikilvægu hlutverki við skipulagningu og framkvæmd innra mats.

Allt starfsfólk leikskóla á að koma fram við börn af virðingu, taka tillit til og hlusta á þau. Starfsfólk ber ábyrgð á að vera í gefandi samskiptum við börn, fölskyldur þeirra og samstarfsfólk. Þá ber starfsfólki að vinna í anda aðalnámskrár og tileinka sér þá sýn sem sett er fram til barna og náms (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

3. Hugmyndafræði og stefna leikskólans

Hlutverk leikskólans er meðal annars að búa börnin undir áskoranir og verkefni daglegs lífs og hjálpa þeim að fóta sig í flóknu samhengi náttúru og samfélags, hluta og hugmynda. Leikskólabörn þurfa að hafa vitneskju um hvað þau geta og vita hvernig best er að beita þekkingu sinni og leikni til að hafa áhrif á umhverfi sitt og bæta það. Námi í leikskóla þarf að byggjast á námssamfélagi sem einkennist af grunnþáttum menntunar: læsi, sjálfbærni, lýðræði og mannréttindum, jafnrétti, heilbrigði og velferð og sköpun. Við skipulag leikskólastarfs skal lögð áhersla á nám og menntun barna og að kennsluaðferðir, samskiptahættir, námsgögn og kennslutæki eiga að beinast fyrst og síðast að því að styðja börn í námi sínu. Leikskólastarf og nám, sem skilgreint er út frá grunnþáttum menntunar, er sinnt innan námssviða og það fléttað saman (Aðalnámskrá, 2011).

Til að öðlast fjölbreytilega hæfni eiga leikskólabörnum að gefast tækifæri til að fást við mismunandi viðfangsefni sem tengjast menningu samfélagsins, umhverfi og daglegu lífi. Í öllu leikskólastarfi þarf að styrkja börn til að temja sér námshæfni þar sem hún er undirstöðupáttur í öllu leikskólastarfi og byggist á sjálfsskilningi og áhuga. Náms-hæfni felur í sér að þekkja eigin styrkleika og veikleika og að vera fær um að taka ákvarðanir á þeim grunni. Náms-hæfni byggist á eðlislægri forvitni barna, áhugahvöt þeirra, trú á eigin getu og hæfileika til að beita hæfni sinni í margvíslegum viðfangsefnum á uppbyggilegan hátt og því er mikilvægt að námsumhverfi í leikskólum sé örvandi (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Hugmyndafræði Vesturkots gengur út frá hugmyndafræðinni um lærdómssamfélagið þar sem allir læra með og af hvor öðrum (Anna Kristín Sigurðardóttir, 2013).

3.1 Leikurinn

Börn eru skapandi og læra fyrst og fremst í gegnum leikinn. Í gegnum leikinn fá börnin meðal annars tækifæri til að:

- Skapa leikinn út frá sínum hugarheimi
- Taka ákvarðanir á eigin forsendum
- Leita lausna
- Endurspegla reynsluheim sinn
- Einbeita sér
- Fá útrás fyrir tilfinningum sínum
- Taka tillit til annarra
- Öðlast samkennd og vináttu

3.2 Leiðarljós leikskólastarfsins

Í starfsmannasamtölum vorið 2025 var starfsfólk spurt út í hvaða leiðarljós þeim þætti einkenna Vesturkot og var niðurstaðan **Leikur – Samvinna – Virðing**.

Leikur

Leikurinn í allri sinni fjölbreytni er hornsteinn leikskólastarfsins og er hugað sérstaklega vel að því að börnin hafi næg tækifæri til að leika sér. Leikefni leikskólans er fjölbreytt og miðar að því að börn fái öll notið sín eftir áhugasviðum og þroska. Hvert tækifæri er notað til ýmissa hreyfileikja bæði úti og inni. Það sem skiptir mestu máli er að hvert barn fái að njóta sín í leik á eigin forsendum og hafi tækifæri til að fá nýjar hugmyndir í örvandi umhverfi.

Samvinna

Ríkjandi í Vesturkoti er samvinna milli allra aðila og hjálpast allir að við að láta daginn ganga sem best upp. Góð samvinna er milli leikskólans og heimila og hvetjum við foreldra að hika ekki við að vera í sambandi við okkur. Starfsfólk vinnur vel saman og fara hópstjórar sem vinna með sama aldur saman í undirbúning til að bera saman bækur sínar varðandi starf barnanna. Þá leggjum við mikla áherslu á að börnin vinni saman og finni lausnir á þeim málum sem upp koma.

Virðing

Börnin mótask mikið af því umhverfi sem þau eru í og þar sem mörg þeirra dvelja stóran hluta dagsins í leikskólanum hefur starfsfólk mikil áhrif á þau viðhorf sem börnin tileinka sér. Einnig skiptir miklu máli hvaða viðhorf starfsfólk hefur til barnanna því það hefur áhrif á hvaða viðhorf börnin hafa til þeirra sjálfra. Því er mikilvægt að starfsfólk temji sér jákvæðni og tali vingjarnlega til allra barna auk þess sem sýna þarf þeim virðingu. Starfsfólk þarf að vera góð fyrirmynd þar sem börn læra þá hegðun sem fyrir þeim er höfð. Mikilvægt er að öll börn fái sömu tækifæri til að þroskast og dafna. Lögð er áhersla á sem vel er gert og börnunum er hrósað fyrir að sýna æskilega hegðun. Þannig fá börnin hvatningu og tilsögn til að halda áfram á sömu leið auk þess sem sjálfsmynd þeirra styrkist.

3.3 Kennsluhættir

Leikurinn er grunnurinn í kennsluháttum leikskólans og nýtum við okkur hugmyndafræðina Leikur að læra. Flest starfsfólk Vesturkots hefur setið námskeið hér- og erlendis í þeirri nálgun og hefur tileinkað sér hana í starfi með börnum. Skipulag og umhverfi leikskólans hefur áhrif á leik barna. Því þarf sérstaklega að huga að því að:

- Notaða skapandi efnivið sem örvar ímyndunarafl og sköpunargleði barnsins
- Flétta leik inn í allt starf leikskólans
- Leitast við að gera allt nám að leik
- Gefa tíma til útiveru þar sem frjálss leikur er í hávegum hafður
- Kveikja hugmyndir að leik jafnt inni og úti
- Að allt starfsfólk sé góð fyrirmynd og hjálpi börnunum að glæða líf í leikinn

3.4 Sérfræðipjónusta

Mikilvægt er að öll börn geti notið leikskólagöngunnar sem best. Kennarar og annað starfsfólk Vesturkots leggur mikla áherslu á að koma á móts við öll börn með tilliti til þroska þeirra og getu. Í reglugerð um sérfræðipjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum (nr. 584/2010) er fjallað um markmið með sérfræðipjónustu. Þar kemur fram að stuðla beri að því að kennslufræðileg, sálfræðileg, þroskafræðileg og félagsfræðileg þekking nýtist sem best í skólastarfi. Í reglugerðinni kemur einnig fram að sveitarstjórn skipuleggur sérfræðipjónustu í samráði við skólastjórnendur. Gera þarf ráð fyrir rými í leik- og grunnskólum til að veita sérfræðipjónustu þegar á þarf að halda vegna nemenda með sérþarfir, óháð því hver veitir þjónustuna. Skólastjórum ber að hafa frumkvæði að samstarfi við sérfræðipjónustu sveitarfélaga, félagsþjónustu, barnaverndar-

yfirvöld og heilbrigðisþjónustu innan sveitarfélagsins vegna málefna einstakra nemenda með sérþarfir og langvinn veikindi.

Starfsfólk Vesturkots metur hvaða börn kunna að eiga í námserfiðleikum með því að notast við viðeigandi matstæki. Starfsfólkið sér til þess að öll börn fái þá aðstoð sem þau þurfa á að halda. Þá er fylgst með framförum barnanna og brugðist jafnóðum við. Allar athuganir á vegum sérfræðiþjónustu sem varða einstaka börn eru gerðar í samráði við og með formlegu samþykki foreldra.

Ýmsar skimanir- og skráningarlistar eru notaðir til þess að kortleggja færni og þroska barna. Helst má nefna eftirtalda lista:

- Orðaskil (orðaforði og setningamyndun)
- TRAS (málþroski, framburður og leik- og samskiptafærni barna)
- Hljóm-2 (hljóðkerfisvitund barna á síðasta ári í leikskólans)
- AEPS (mat á almennum þroska barna)
- Getur/getur ekki listi (málþroski og undanfari máls)

3.4.1. Brúin - Lög um samþætta þjónustu farsældar barna

Hafnarfjarðarbær hefur þróað verklag með það að markmiði að samþætta þjónustu og efla stuðning við börn í leik- og grunnskólum. Verklagið felur í sér samvinnu sérfræðinga af mennta- og lýðheilsusviði og af fjölskyldu- og barnamálasviði og leggur áherslu á þjónustu við börn og fjölskyldur þeirra á fyrri stigum. Þetta verklag er í takt við ný farsældarlög sem sveitarfélögum er ætlað að innleiða á næstu árum. Í brúarteymi Vesturkots sitja sérkennslustjóri sem er einnig tengiliður farsældar, aðstoðar-leikskólastjóri og leikskólastjóri auk tveggja ráðgjafa, annars vegar frá mennta- og lýðheilsusviði og hins vegar frá fjölskyldu- og barnamálasviði. Deildarstjóri situr fundi með teyminu þegar fjallað er um málefni barna á deild viðkomandi deildarstjóra. Hlutverk teymisins er að kortleggja stöðu barna og leita sameiginlegra lausna til stuðnings þeirra og fjölskyldu þeirra. Brúarteymi fjallar um nám, hegðun, þroska og/eða líðan barna með samþykki foreldra og viðunandi úrræði eru svo virkjuð til að bregðast við erfiðleikum eða aðstæðum barna. Dæmi um úrræði er að vísa börnum til talmeinafræðings vegna gruns um frávík í málþroska, til sálfræðings vegna mats á þroska eða óska eftir ráðgjafa sem aðstoðar foreldra og forráðamenn með uppeldishlutverkið.

4. Grunnþættir menntunar

Grunnþættir menntunar eru læsi á samfélag, menningu, umhverfi og náttúru þannig að börn læri að byggja sig upp andlega og líkamlega, að bjarga sér í samfélaginu og vinna með öðrum. Þeir snúast líka um framtíðarsýn, getu og vilja til að hafa áhrif og taka virkan þátt í að viðhalda samfélagi sínu, breyta því og þróa. Grunnþættir menntunar eru:

- Læsi
- Sjálfbærni
- Lýðræði og mannréttindi
- Jafnrétti
- Heilbrigði og velferð
- Sköpun

Grunnþættirnir eiga sér stoð, hver með sínum hætti í löggjöf fyrir leikskóla, ákvæði um menntun og fræðslu í skólakerfinu, stefnu stjórnvalda, stefnu alþjóðlegra stofnana og alþjóðlegra samninga sem Ísland er aðili að. Þegar stefnan var mörkuð var haft til hliðsjónar hugmyndir meðal annars um fagmennsku leikskólakennara og reynslu úr þróunarstarfi í leikskólum landsins. Hugmyndin að grunnþáttunum er sú að þeir eiga að endurspeglast í starfsháttum leikskólanna, þekkingu og leikni sem börnin afla sér sem og að vera sýnilegir í leikskólastarfinu (Aðalnámskrá, 2011). Eins og áður hefur komið fram er innra mat á stafi Vesturkots í gangi og verður unnið með grunnþættina skólaárið 2025-2026. Vinnan fer fram í teyimum sem hægt er að tengja grunnþættina við og því fá teymin ný nöfn og verður það í þeirra höndum að uppfæra sína kafla hér á eftir.

4.1 Læsi

Við lesum misjafnlega í þær aðstæður sem eru í kringum okkur og ýmsir þættir ráða til um hvernig við túlkum og skiljum umhverfið. Reynsla okkar, bakgrunnur og færni eru þættir sem meðal annars segja til um hversu læs við erum. Við getum átt erfitt með að skilja og túlka vissa þætti í afmörkuðum hópum meðan við eigum auðveldara með það í öðrum. Tölvutæknin býður upp á að nota fleiri en eitt mál við nám og kennslu. Hægt er að afla efnis, vinna úr því og miðla á fjölbreyttan hátt. En þótt verkfærum í skólastarfi hafi fjölgað, dregur það þó ekki úr mikilvægi ritunar og lesturs í hefðbundnum skilningi. En möguleikarnir eru fleiri í samskiptum, námi og merkingarsköpun og er það í þágu hvers einstaklings og samfélagsins. Lengi vel var talið að læsi væri fyrst og fremst vitsmunalegt fyrirbæri sem snerist um tiltekin ferli í huga manna en sífellt fleiri tengja það ekki síður við menningu og samfélag (Aðalnámskrá leikskóla, 2011 og Stefán Jökulsson, 2012).

4.1.1 Læsi í leikskólastarfi

Í Vesturkoti hefur verið **læsisteymi** og mun það halda áfram og halda utan um læsi og er hugað að því að umhverfið okkar sé öllum læsis hvetjandi. Þegar börnin koma á morgnanna byrja þau á að finna nafnið sitt sem skrifað er á spjald. Spjaldinu snúa þau við og hinum megin á því er mynd af barninu. Þannig gefa börnin til kynna að þau séu mætt í leikskólann. Þegar skóladeginum lýkur snúa þau svo myndinni sinni aftur við og gefur það til kynna að þau séu farið heim. Með því að hafa nafnið þeirra öðrum megin á spjaldinu, verða börnin meðvitaðri um hvernig nafn þeirra er ritað.

Myndrænt dagskipulag er á veggjum deilda og er það sýnilegt börnunum. Dagskipulagið sýnir hvern og einn lið dagsins með mynd og ritmáli til stuðnings. Þannig sjá börnin hvað er framundan og öðlast smám saman skilning á hvers er ætlast til að þeim við hverjar aðstæður fyrir sig. Í upphafi dags er farið í gegnum dagskipulagið með barnahópnum og valdir eru þjónar en inni á yngri deildum byrjum við að hafa þjóna á vorönn. Á eldri deildum er daglega athugað hvaða vikudagur, mánaðardagur og mánuður er hverju sinni, hvernig veðrið er úti og hvernig sé þá æskilegt að klæða sig fyrir útiveru. Þetta er allt á spjöldum með myndum og ritmáli og sett á töflu í sjónhæð barnanna. Þegar börnin fara í útiveru sjá þau töfluna og eru hvött til að lesa sjálf í hvernig best er að klæða sig. Fatahólf, körfur, teikningar og skúffur barnanna eru einnig merkt með nafni þeirra.

Til að leggja inn stafi og hljóð þeirra er stuðst við Lubbi finnur málbein með öllum börnum leikskólans. Stafur, hljóð og orð vikunnar helst í hendur og er unnið með heilt yfir leikskólann. Þá er lag í Lubbi finnur málbein æft og sungið á vinfundi í lok vikunnar.

4.2 Sjálfbærni

Þegar hugað er að hugtakinu sjálfbærni er oftast átt við að við skilum umhverfinu til afkomenda okkar í jafngóðu eða betra ástandi en við tókum við því. Við þurfum að leitast við að mæta þörfum samtímans án þess að skerða möguleika komandi kynslóða að mæta sínum þörfum. Umhverfið okkar umlykur allt mannlegt samfélag og því getur sjálfbær þróun ekki átt sér stað nema innan þeirra takmarka sem vistkerfi jarðar setur okkur. Það er gífurlega mikilvægt að hafa skilning á þessum takmörkunum svo okkur takist að vinna eftir hugmyndafræði sjálfbærrar þróunar. Einnig þarf fólk að kunna að lifa í sátt með sjálfu sér og með öðrum og sé gagnrýnið og fært um að vinna að breytingum á sjálfu sér og samfélagi sínu til aukinnar sjálfbærni (Aðalnámskrá leikskóla, 2011; Sigrún Helgadóttir, 2013).

4.2.1 Sjálfbærni í leikskólastarfinu

Í Vesturkoti hefur verið umhverfisteymi sem hefur haldið utan um umhverfismennt og grænánann. Nú verður það **sjálfbærniteymi** sem heldur utan um sömu þætti. Sjálfbærni snýst um samspil þriggja

þátta í þróun samfélagsins og eru þeir samofnir og háðir hverjum öðrum. Þættirnir eru umhverfi, félagslegir þættir og efnahagur. Í Vesturkoti eru þessir þrír þættir hafðir til hliðsjónar þegar hugað er að sjálfbærni. Umhverfispátturinn er gríðarlega mikilvægur þegar talað er um sjálfbærni og nauðsynlegt er að hugsa vel um umhverfið. Til að kenna börnum að hugsa vel um umhverfið, verða þau að fá tækifæri til að njóta náttúrunnar og hafa gaman af. Þannig fer þeim að þykja vænt um náttúruna og vilja ósjálfrátt hugsa betur um hana og vernda. Í Vesturkoti er ýmislegt hægt að fást við í nágrenni leikskólans sem gefur börnunum tækifæri til að njóta náttúrunnar.

Félagslegir þættir eru mikilvægir í sjálfbærni. Ef við eigum að mæta þörfum samtímans og huga að möguleikum komandi kynslóða þurfum við að vera meðvituð um hvernig samfélagið þróast og hafa góða innsýn í hvernig það virkar. Bilið er brúað á milli leikskóla og grunnskóla til að mynda samfelldari skólagöngu. Það er gert með gagnkvæmum mánaðarlegum heimsóknum í leik- og grunnskóla þar sem börn og kennarar á báðum skólastigum hittast og hafa samráð sín á milli á fjölbreyttan hátt. Einnig er mikilvægt að huga að tengslum leikskólans við aðrar stofnanir í samfélaginu og fara því börnin í vettvangsferðir í ýmsar stofnanir og sækja menningarviðburði. Rætt er um mismunandi uppruna og fjölskyldugerðir og komið er á móts við ólíkar þarfir og langanir hvers og eins. Þannig verða börnin víðsýnni og skapa með sér jákvæðari viðhorf til samfélagsins.

Efnahagslegi þátturinn er ekki síður mikilvægur. Nauðsynlegt er að huga að sparnaði í leikskólanum og hafa í huga hvers konar vörur eru keyptar inn. Efniviður sem til fellur er vel nýttur og stuðlað er að því að minnka ruslið sem frá leikskólanum fer. Innkaup eru takmörkuð eins og möguleiki er og eru umbúðir endurnýttar. Hugað er að orkusparnaði með ýmsum hætti eins og til dæmis með að hafa ekki ljós kveikt í mannlausum rýmum.

Árið 2020 flögguðum við í þriðja sinn Grænfánanum en þá höfðum við uppfyllt þau skilyrði sem sett eru til að flagga Grænfánanum en stíga þarf sjö skref til þess. Grænfáninn er umhverfismerki sem nýtur virðingar víða í Evrópu sem tákni um árangursríka fræðslu og umhverfisstefnu í skólum. Starfandi er teymi við skólann sem gerir árlega umbótaáætlun á því hvernig huga má enn betur að umhverfismálum. Markmiðið er að umhverfismenntunin sé einn af stoðþáttunum í leikskólastarfinu þannig að börnin upplifi að það sé sjálfgefið að huga vel að umhverfinu sínu á fjölbreyttan máta. Teymið ætlar að sækja um grænfánann á næsta skólaári og flagga honum þá í fjórða skiptið.

4.3 Lýðræði og mannréttindi

Börn þurfa að fá tækifæri til að læra um það samfélag sem þau búa í. Því eldri sem þau verða, eykst þátttaka þeirra í samfélaginu og því er nauðsynlegt að þau hafi kunnáttu og færni til að takast á við

Það. Þar sem við búum í lýðræðisríki er mikilvægt að börnin læri um lýðræði í leikskólum. Með hugtakinu lýðræði er átt við samábyrgð og virkni einstaklinga sem gerir þá færa í að móta samfélagið sitt og hafa áhrif. Jafnframt eru mannréttindi tryggð með því að bera virðingu fyrir manngildi hvers og eins, burtséð frá litarhafti, kyni, aldri, bakgrunni, skoðunum og útliti (Aðalnámskrá leikskóla, 2011; Ólafur Páll Jónsson og Þóra Björg Sigurðardóttir, 2012).

4.3.1 Lýðræði og mannréttindi í leikskólastarfi

Í Vesturkoti hefur verið teymi fyrir Barnvæntsamfélag og vináttuverkefnið með Blær og verður það nú **lýðræði og mannréttindateymi**. Teymið mun halda áfram óbreyttum áherslum á sína þætti. Þegar börnin koma í leikskólann á morgnanna og standa frammi fyrir því að kveðja foreldra sína og takast á við daginn reynir það á sjálfstæði þeirra. Tekið er vel á móti hverju og einu barni og því er heilsað með nafni. Efling á sjálfsbjörg er mikilvægur þáttur í að styrkja sjálfstæði barnanna og því fá þau hvatningu og þjálfun með vaxandi aldri og þroska til að segja til um hvenær þörf sé að fara á salerni, sækja útifatnað, vega og meta hvernig þarf að vera útbúinn til útiveru og klæða sig sjálf úr og í útifötum. Í matartímum fá börnin þjálfun við að borða sjálf, nota hnífapör á réttan hátt og drekka úr glasi. Á eldri deildum skammta börnin sér sjálf á diska. Börnin finna þannig að þau ráða sjálf við athafnir daglegs lífs og sjálfstæði þeirra eykst smám saman.

Á eldri deildum skiptast börnin á að vera þjónar. Nöfn barnanna eru dregin úr krukku og þau sett upp á vegg öllum til sýnis. Þjónarnir sjá samviskusamlega um að leggja á borð og sækja matinn. Í leikskóla eru börnin í samskiptum við aðra allan daginn. Sú þekking sem börnin afla sér í samskiptafærni er því gríðarlega mikil. Ekki er hjá því komist að upp komi ágreiningur af og til í barnahópnum. Því fá börnin leiðsögn í að leysa sjálf úr ágreiningnum og þau hvött til að finna lausnir á þeim málum sem upp koma. Til þess notum við vináttuverkefnið með Blæ okkur til stuðnings. Reglulega er haft orð á líðan barnanna svo þau læri sjálf að hafa orð á hvernig þeim líður. Allir fá tækifæri til að tjá langanir sínar og tilfinningar og allar eiga þær tilfinningar rétt á sér.

Til að ýta undir öryggi barnanna fá þau tækifæri til að koma fram fyrir aðra, segja sögur, syngja eða segja frá liðnum atburðum. Hópastarfið er fyrirfram skipulagt af hópstjórum en alltaf er haft í huga að mæta áhuga, getu og þörfum barnanna. Öll börn fá jafnan rétt til náms og leiks í leikskólanum burtséð frá litarhafti, kyni, útliti og getu. Rík áhersla er lögð á að börnin fái að skapa leikinn að eigin vild og áhuga og því er boðið upp á opinn efnivið sem ýtir undir slíkt. Lýðræði er haft að leiðarljósi í ákvarðanatöku í Vesturkoti og er lögð áhersla á að allt starfsfólk hafi jöfn tækifæri til að koma skoðunum sínum á framfæri er varða skólastarfið. Góð samvinna er við foreldrafélag og foreldraráð leikskólans og ýmsar breytingar á innra starfi leikskólans eru lagðar fyrir ráðið.

4.4 Jafnrétti

Hugtakið jafnrétti nær til margra, fjölbreyttra þátta. Má þar nefna í stafrófsröð; aldur, búsetu, fötlun, kyn, kynhneigð, litarhátt, skoðanir, menningu, stétt, trúarbrögð, tungumál, þjóðerni og ætterni. Með jafnréttismenntun eru sköpuð tækifæri fyrir alla til að þroskast á eigin forsendum burtséð frá þessum þáttum sem oft geta skapað ýmist mismunun eða forréttindi. Markmiðið er að gefa öllum tækifæri til að rækta hæfileika sína og lifa ábyrgu lífi í frjálsu samfélagi og leggja áherslu á að fram fari nám um menningu, þjóðerni, tungumál, trúarbrögð og lífsskoðanir. Með jafnrétti er einnig lögð áhersla á félagslegan skilning á hvað felst í fötlun og lögð er áhersla á skóla án aðgreiningar í öllu leikskólastarfinu. Þá felur jafnréttismenntun í sér greiningu og gagnrýna athugun á viðteknum hugmyndum sem ríkjandi eru í samfélaginu og stofnunum þess (Aðalnámskrá leikskóla, 2011, Kristín Dýrfjörð, Þórður Kristinsson og Berglind Rós Magnúsdóttir, 2013).

4.4.1 Jafnrétti í leikskólastarfi

Í Vesturkoti hefur verið fjölmenningatrymi sem verður nú **jafnréttistrymi** þar sem fjölbreytileikanum er tekið fagnandi. Bæði starfsmenn og börn eru af ólíkum uppruna og allir hafa eitthvað fram að færa. Unnið er að jafnrétti á ýmsan máta í Vesturkoti, meðal annars í gegnum leikinn, hópastarf, með sjálfsbjörg og í málörvun. Jafnrétti birtist meðal annars í leiknum en þar fá öll börn jöfn tækifæri og njóta sama réttar auk þess sem þeim er gefið ákveðið svigrúm til að þróa og skapa sinn leik á eigin forsendum. Leiktímar eru nokkrum sinnum yfir daginn en þá velja börnin sér leiksvæði og misjafnt er með hvaða börnum. Í leiktímanum blandast barnahópurinn þannig að þau leika sér ekki alltaf við sömu börnin en enginn leikur einn nema óskað sé sérstaklega eftir því. Börnin skapa sjálf sinn leik með opinn efnivið og mótask hann út frá þeim aðstæðum og lífssýn sem þau hafa. Öll börn fá tækifæri til að koma sínum hugmyndum á framfæri og endurspegla þann raunveruleika sem þau búa í.

Í hópastarfi er unnið í minni hópum og unnið markvisst að því að styrkja alla þroskaþætti barnanna. Komið er til móts við stöðu hvers og eins þegar hópastarfið er skipulagt svo allir njóti sömu möguleika á að þroskast og dafna. Í athöfnum daglegs lífs fá börnin þjálfun í sjálfsbjörg. Það eflir sjálfstraust barna að finna að þau geti til dæmis klætt sig sjálf í útifötin eða borðað hjálparlaust. Það er misjafnt hvenær börn ná þessari færni og því er komið á móts við hvert og eitt barn eftir því hvenær þau eru tilbúin í að takast á við nýjar áskoranir.

Bækur og söngvar eru mikilvægt námsefni þegar hugað er að jafnrétti. Bækur túlka oft á tíðum þann tíðaranda sem er ríkjandi þegar þær eru skrifaðar og sama má segja um söngtexta. Þannig endurspegla bækur og söngtextar sem nú eru samdir þá hugsun sem nú er ríkjandi til dæmis í

jafnréttismálum. Misjafnt er hversu langt málþroskinn er kominn hjá börnum og tekið er mið af því þegar valdar eru bækur til að lesa fyrir þau. Staldræð er við meðan á sögulestri stendur og flóknari orð eru útskýrð fyrir börnunum. Hópum er stundum skipt eftir getustigi til að börnin fái sögur og lestur fyrir sitt þroskastig. Í leikskólanum er starfsfólk hvatt til þess að börnunum séu einnig sagðar sögur sem hvetja enn frekar til hlustunar og auka orðaforðann enn frekar. Í samverustundum eru fjölbreytt lög sungin, hlustað er á sögur, fjölbreyttir fyrirmælaleikir og börnin fá öll tækifæri til að standa upp og segja frá því sem þeim býr í hjarta. Samhliða bókum er reglulega gripið í Sögugrunninn og þá aðalega til að valdefla börnin til að setja sínar sögur. Þá er notast við Tónakistuna og fleiri hljóðfæri samhliða söng.

4.5 Heilbrigði og velferð

Heilbrigði byggist á andlegri, líkamlegri og félagslegri vellíðan. Þar sem börn verja stórum hluta dagsins í skóla er nauðsynlegt að skólastarfið efli heilbrigði og stuðli markvisst að velferð og vellíðan. Skólabragurinn þarf að vera jákvæður og umhverfið heilsueflandi. Með það að leiðarljósi er hægt að hlúa að þroska og heilbrigði frá ýmsum hliðum enda ræðst heilbrigði af flóknu samspili einstaklings, aðstæðna og umhverfis. Veita þarf fræðslu um mikilvægi hreyfingar og skapa öruggt umhverfi sem hvetur til aukinnar hreyfingar. Fæðuval þarf að vera heilsusamlegt og fjölbreytt svo hægt sé að stuðla að heilbrigði. Máltíðir hafa ekki síður uppeldis- og félagslegt gildi og því er nauðsynlegt að gefa nægan tíma til að nærast.

Mikilvægt er að efla færni barna í samskiptum og að taka sjálfstæðar, upplýstar og ábyrgar ákvarðanir. Öll börn þurfa að fá tækifæri til að njóta sinna styrkleika og gefa þarf áhugasviðum þeirra gott rými. Þetta er mikilvægur þáttur í að byggja upp sjálfsmynd þeirra enda er sterk og heilbrigð sjálfsmynd það allra mikilvægasta veganesti sem börn geta fengið út í lífið (Aðalnámskrá leikskóla, 2011, Margrét Héðinsdóttir, Fanný Gunnarsdóttir og Erla Kristjánsdóttir, 2013).

4.5.1 Heilbrigði og velferð í leikskólastarfi

Vesturkot er heilsueflandi vinnustaður og var fyrsti leikskólinn í Hafnarfirði til að fá þá viðurkenningu árið 2023. Því var farið af stað með teymi því tengdu sem verður hér eftir **heilbrigði og velferðarteymi**. Til viðbótar ætlum við að setja SMT undir þennan grunnþátt. Það er börnum eðlislægt að hreyfa sig og hreyfingin stuðlar að aukinni vellíðan. Með hreyfingu öðlast börn færni í að beita líkamanum og samhæfa hreyfingar sínar, úthald og líkamleg geta eykst auk þess sem líkamsvitundin verður meiri. Í Vesturkoti gefast fjölmörg tækifæri til hreyfingar. Stór og bjartur hreyfisalur er í miðju húsinu og skiptast deildirnar á að hafa hann til afnota einn dag í viku. Boðið er upp á skipulagðar hreyfistundir í salnum undir stjórn fagstjóra og hugað er að því að hafa hreyfinguna í senn fjölbreytta og krefjandi.

Inni á deildum koma þrautabrautir, hreyfileikir og dans við sögu í hópastarfi og samverustundum. Daglega fara öll börn í útiveru og þar fá þau tækifæri til að ærslast og fá útrás fyrir hreyfipörfina auk þess sem útiveran eflir mótstöðu líkamans. Farið er reglulega í vettvangsferðir og þar fá börnin tækifæri til að þjálfra úthald sitt og kljást við ójöfnur og klifur. Fínhreyfingar eru þjálfaðar í daglegum athöfnum þegar börnin æfa sig að klæða sig sjálf í og úr fötum, teikna, klippa og fást við fjölbreyttan efnivið.

Umhyggjan skipar stóran sess í leikskólastarfi. Með því að sýna börnunum umhyggju er lagður grunnur að öryggi þeirra og vellíðan. Hlúa þarf að börnunum andlega, vitsmunalega og líkamlega í samræmi við þarfir þeirra og getu. Það er því mikilvægt að starfsmenn myndi góð og nán tengsl við börnin og komi til móts við þau í samræmi við þroska. Sýna þarf börnum skilning og stuðning auk þess sem viðurkenna þarf þá eiginleika sem þau búa yfir. Börnin eru hvött til að styðja við aðra og hugga þegar þeim líður illa og setja sig í spor hvors annars. Börnunum á deildinni er skipt í minni hópá sem sérstakur hópstjóri heldur utan um og eru í hópnum sínum stóran hluta dagsins, meðal annars í hópátímum og matmálstímum. Það veitir börnunum aukið öryggi að vera hluti af minni hópá auk þess sem hópstjórinn fær betri yfirsýn yfir líðan barnanna í hópnum, getu þeirra og langanir.

Þar sem börn dvelja í leikskólum stóran hluta á degi hverjum, er mikilvægt að huga að gildi hollrar næringar. Í ágúst 2025 tekur í mat við eldhúsinu í Vesturkoti. Lögð er áhersla á hollan morgunmat, hafragrautur er þrjá daga og morgunkort tvo. Ýmist er grænmeti eða ávextir í millimál og hádegisverðurinn er fjölbreyttur. Matmálstímarnir í Vesturkoti eru ekki síður félagsleg athöfn enda er rætt um málefni líðandi stundar, hollustugildi matarins og þá borðsiði sem nauðsynlegt er að tileinka sér. Því er gefinn rúmur tími til að nærast svo þessi markmið náist.

Slökun og hvíld eru gríðarlega mikilvægir þættir til að stuðla að heilbrigði og velferð. Þar sem börnin kljást daglega við fjölbreytt og krefjandi verkefni í leikskólanum er nauðsynlegt að huga að því að gefinn sé ríkulegur tími til hvíldar og slökunar. Í dagskipulaginu þarf að ríkja jafnvægi á milli rólegra stunda og fjörugra. Þetta er haft í huga í dagskipulagi Vesturkots. Börnunum er skipt í minni hópá yfir daginn sem skapar meiri ró og yfirsýn. Eftir hádegisverð fara allir þrír yngstu árgangarnir í hvíld/slökun sem er sniðin að þörfum þeirra en elstu börnin í rólega borðvinnu.

Hreinlæti og hreinlætisvenjur eru einn af þeim hornsteinum sem stuðla að heilbrigði og hreysti barna í leikskólum. Kenna þarf börnum að tileinka sér hreinlæti og gegnir starfsfólk þar þýðingarmiklu hlutverki því þeir eru fyrirmynd í umgengnisvenjum. Handþvottur er mikilvægur hlutur þegar kemur að hreinlæti og er börnunum strax kennt að þvo sér um hendur og fylgst er með því að þau geri það áður en matmálstímar hefjast. Eftir salernisferðir er einnig hugað að handþvotti og því er fylgt vel eftir.

Því eldri sem börnin eru, því meiri þátt taka þau í að bera ábyrgð á umgengni og hreinlæti í leikskólanum.

Ein af forsendum velferðar í leikskóla er að samskiptin séu jákvæð. Börn læra meðal annars í gegnum athafnir fullorðinna og því er gífurlega mikilvægt að vanda samskiptin. Með SMT er einblínt á jákvæða eiginleika barnanna og þau fá hvatningu og hrós þegar þau fara að reglum. Með þessu móti er sjálfsmynd barnanna styrkt og tekið er eftir því sem vel er gert. Gefin eru skýr skilaboð og börnin fá alltaf tækifæri til að leiðrétta hegðun sína. Þannig er horft jákvætt á alla einstaklinga og leitast við að styrkja þá fjölmörgu jákvæðu þætti sem börnin búa yfir. Á yngri deildum er notast við Bínu reglur sem eru einfaldari útgáfa af SMT reglunum.

4.6 Sköpun

Skapandi hugsun er mikilvæg í þróun og uppbyggingu hvers samfélags. Sköpun snýst um að búa til eða gera eitthvað nýtt eða öðruvísi. Hún er tækifæri til að uppgötva, njóta og virkja ímyndunaraflíð og leita nýrra leiða og hugmynda. Sköpun er ferli frá því hugmynd vaknar þar til afrakstur verksins lætur dagsins ljós. Ferlið skiptir því ekki síður máli en afraksturinn. Sköpun sem grunnþáttur menntunar ætti að stuðla að persónulegum þroska og sveigjanleika í námi, frumkvæði og nýsköpun. Börn hafa ríka þörf til að tjá sig með myndmáli. Því er myndsköpun gífurlega mikilvægur tjáningarmiðill en í gegnum hana geta börnin tjáð tilfinningar sínar og reynslu. Tónlist er margbreytileg og er ríkur þáttur í allri þjóðmenningu. Hún ýtir undir sköpun og eflir næmi barna fyrir hljóðum, takti, hreyfingu og túlkun. Tónlist skiptist í söng, hlustun, hreyfingu og leiki með ýmsa hljóðgjafa (Aðalnámskrá leikskóla, 2011, Ingibjörg Jóhannsdóttir, Elísabet Indra Ragnarsdóttir og Torfi Hjartarson, 2012).

4.6.1 Sköpun í leikskólastarfi

Nýjasta teymi Vesturkots er sköpunarteymi en það hefur aldri verið starfandi fyrr en nú. Mikilvægt er að gefa börnum tækifæri til sköpunar en það er gert á margan hátt í Vesturkoti og ætlum við að gera tilraun með að hafa fagstjóra yfir myndlist og skynjun á komandi skólaári. Eins og fram hefur komið er mikil áhersla lögð á skapandi starf og opin efnivið en einnig er meðal annars hægt að vinna með sköpun í gegnum myndsköpun, í leik, útiveru og í vettvangsferðum svo eitthvað sé talið upp. Í Vesturkoti fara börnin daglega í frjálstan leik þar sem boðið er upp á opin og skapandi efnivið. Þar una börnin sér meðal annars í leir, einingakubbum, listsköpun, sulli, púðum og með fjölbreyttum kubbum. Þessi efniviður býður upp á óþrjótandi möguleika í leik barnanna og hvetur til skapandi hugsunar og frjós ímyndunarafls. Engin ein rétt leið er að viðfangsefninu heldur er það barnanna að skapa leiktækifærin.

Í Vesturkoti er hlustað eftir hugmyndum barnanna og þá er mikilvægt að starfsfólk sé tilbúið til að hvetja börnin áfram í þeim verkefnum sem þau hafa áhuga á. Sögur og ævintýri eru flestum börnum hugleikin. Sögurnar verða ljóslifandi í hugum þeirra og reynir þá á skapandi hugsun. Þá er einnig nauðsynlegt að börnin fá færi á að segja sjálf sögur og eiga þátt í að skapa nýjan ævintýraheim í hugum annarra. Það sem skiptir án efa mestu máli þegar kemur að sköpun er að starfsfólk sé opið fyrir hugmyndum barnanna og grípa tækifærið til að breyta skipulaginu þegar áhugi barnanna beinist annað en upphaflega var stefnt að. Einnig er starfsfólk til staðar til að aðstoða börnin við að finna spennandi viðfangsefni við hæfi og hvetja þau áfram. Í samskiptum eru börnin hvött til að leysa úr sínum ágreiningsefnum sjálf og oftar en ekki reynir þá á börnin að vera skapandi í samskiptum.

5. Samþætt og skapandi leikskólastarf

Grunnþættirnir eru sérstakir hver á sinn hátt, vinna best saman og skapa heildarsýn á skólastarfið. Náms svið leikskólans eru fjögur og hafa allir sitt séreinkenni en mynda mikilvæga heild sem minnir á nauðsyn þess að huga að því að leikskólastarfið er litríkt og gefandi. Í leikskóla hríslast náms sviðin inn í daglegt starf barnanna og eflir mikilvæga þroskaþætti hjá þeim. Börn læra í gegnum leik og þau læra í samvinnu við önnur börn með stuðningi og með hvatningu frá hinum fullorðnu. Náms sviðin fjögur eru undirstaða náms barnanna í skólanum. Þau skarast mismikið en haldast þó í hendur við daglegt líf barnanna. Eins og fram hefur komið er vinna að innra mati í gangi í leikskólanum og verða námsþættirnir teknir fyrir á næsta skólaári.

5.1 Læsi og samskipti

Öll börn hafa þörf fyrir að eiga samskipti við aðra. Þau þurfa því að fá tækifæri til að koma líðan sinni, skoðunum og hugmyndum á framfæri. Einnig þurfa þau að fá tækifæri til að spyrja spurninga og leita svara til að auka þekkingu sína og skilning. Börn geta átt boðskipti á ýmsan máta, til dæmis með látbragði, ýmsum hljóðum, snertingu og myndmáli. Starfsfólk er fyrirmynd barnanna bæði þegar kemur að málörvun og samskiptafærni. Einnig að hafa orð á allar athafnir, tala skýrt íslenskt mál með fjölbreyttum orðaforða og vanda sig í samskiptum.

Tungumálið gegnir stærsta hlutverkinu og er mikilvægasta tækið til boðskipta. Börn fá jákvæða sjálfsmynd og aukið sjálfstraust ef þau hafa góð tök á móðurmálinu, þar sem þau fá orð yfir hugsanir sínar, tilfinningar, fyrirætlanir og langanir. Með tungumálinu öðlast börn tækifæri og kjark til að koma

sínum skoðunum á framfæri og efla skilning sinn á ólíkum þörfum og skoðunum annarra. Á leikskólaaldri er lagður grundvöllur að málþroska barna (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Markmið með námssviðinu læsi og samskipti.

Skapa þarf aðstæður í Vesturkoti svo börnin fái að:

- Kynnast tungumálinu og þeim möguleikum sem það hefur
- Eiga jákvæð samskipti við aðra
- Tjá sig með fjölbreyttum hætti um líðan sína og langanir
- Njóta þess að hlusta á sögur, semja eigin sögur, ljóð og ævintýri
- Skilja að ritað mál og tákn hafa merkingu
- Koma skoðunum sínum og hugmyndum á framfæri eftir ólíkum og fjölbreyttum leiðum og geta sagt frá liðnum atburðum
- Kynnast menningararfinum, hátíðum og tyllidögum auk þess að fræðast um menningu annarra þjóða
- Setja sig í spor annarra og virða þær hugmyndir og skoðanir sem aðrir hafa
- Öðlast fjölbreyttan orðaforða og málskilning

Leiðir:

1 – 2ja ára börn: Í málörvun með yngstu börnunum er mikilvægt að hafa orð á daglegar athafnir til að efla málþroska þeirra. Orðflokkakassar eru nýttir og þau fá að kynnast Lubba sem kemur vikulega með nýtt hjóð inn í allan leikskólann. Þau læra tákn hljóðsins og Lubba lagið fær að hljóma. Börn á þessum aldri njóta þess að hlusta á aðra syngja og meðtaka smám saman brot úr lögnum og syngja með. Börnin hafa sérstaka ánægju af hreyfisöngvum og tengja hreyfingar og orð saman. Börnin öðlast þekkingu á helstu líkamshlutunum og eru hvött til að tjá líðan sína og langanir á eigin máta. Öll börn í leikskólanum fá vinabangsann Blær og á fyrstu tveim árum leikskólans fá þau að kynnast bangsanum og hlusta mikið á tónlistina. Heiti á litum, formum og rétt notkun á persónufornöfnum og lýsingarorðum eru dæmi um það sem lögð er áhersla á. Börnunum er hrósað þegar þau fara að reglum og eflir það trú þeirra á eigin getu. Reglurnar sem lagðar eru inn eru tengdar Bínu.

3ja – 4 ára börn: Lagt er upp úr auknum hugtakaskilningi þegar kemur að málörvun barna á þessum aldri. Heiti á litum, formum og rétt notkun á persónufornöfnum og lýsingarorðum eru dæmi um það sem lögð er áhersla á. Námsfnið með Lubba er mikið notað til að kenna nemendum hljóð og táknmynd bókstafanna. Gríðarlega mikilvægt er að börnin geti haft orð á eigin líðan og séu meðvituð um tilfinningar sínar. Það auðveldar þeim að eiga farsæl samskipti við aðra þegar þau hafa betri sýn yfir eigin líðan og annarra og gefur þeim tækifæri til að setja sig í spor hvers annars. Börnin fá fræðslu um tilfinningar og heitin á þeim í gegnum samskipti hvert við annað og í gegnum ýmsa söngva og bækur. Þá er Vináttuverkefnið notað til að efla félags- og tilfinningaþroski barna.

5 ára börn: Börnin sækjast í sífellt flóknari bækur, söngva og þulur með auknum málþroska. Því er hugað að því að bjóða börnunum upp á nógu krefjandi verkefni til að efla málþroska þeirra og læsi enn frekar. Notast er við fjölbreyttan efnivið í málörvuninni og má þar til dæmis nefna námsefnið Markviss málörvun, Sögugrunn og fleira. Þar er boðið upp á fjölmörg stutt verkefni sem reyna á hugtaka- og lesskilning. Framsögn er þjálfuð sérstaklega og ritmálið gert sýnilegra. Bókstafirnir eru sýnilegir börnunum og unnið með hljóð og tákn þeirra. Áfram er unnið með Vináttuverkefnið og meiri kröfur eru gerðar á börnin að setja sig í spor annarra og veita hverju öðru stuðning þegar á þarf að halda.

5.2 Heilbrigði og vellíðan

Einn mikilvægasti þátturinn í þroska ungra barna er að stuðla að heilbrigði þeirra og vellíðan. Það er undirstaðan fyrir aðra námsþætti því ef ekki er hugað nægilega að því að tryggja heilbrigði og vellíðan barna eru þau síður móttækileg fyrir öðru námi. Í leikskólum eiga börn að fá tækifæri til að tileinka sér heilbrigða lífshætti. Einnig þarf að stuðla að vellíðan allra barna. Með heilbrigði er átt við hreyfingu, almennt hreinlæti, hollt mataræði og hvíld við hæfi hvers og eins. Líðan barna hefur áhrif á sjálfsmynd þeirra og segir til um hvort þau hafi trú á eigin getu og séu tilbúin að takast á við það sem lífið býður upp á. Það er því gríðarlega mikilvægt að huga að líðan allra barna og umhyggjan og jákvæð samskipti skipa stóran sess í starfinu (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Markmið með námssviðinu heilbrigði og vellíðan.

Búa þarf börnunum aðstæður svo þau fái tækifæri til að:

- Hreyfa sig frjálst
- Samhæfa hreyfingar
- Sýna öðrum umhyggju og skilning
- Borða hollan og staðgóðan mat
- Fræðast um hollustugildi matarins
- Efla færni til slökunar
- Eiga jákvæð samskipti við aðra
- Hugsa að mikilvægi hreinlætis

Leiðir:

1 – 2ja ára börn: Þegar börnin byrja í leikskólanum er mikilvægt að þau finni fyrir öryggi. Þá skiptir miklu máli að hafa fastmótað dagskipulag þannig að börnin átti sig fljótt á því hvernig dagurinn gengur fyrir sig. Í Vesturkoti er sama fyrirkomulagið alla daga á yngri deildum. Öll börnin fara út fyrir hádegi og stuðlar útiveran að auknu úthaldi auk þess sem mótstöðuafli líkamans styrkist. Vikulega fara börnin í skipulagða hreyfistund í salnum þar sem boðið er upp á fjölbreytta hreyfingu. Viðmót starfsmanna skiptir gríðarlega miklu máli því mikilvægt er að börnunum líði vel í skólanum sínum. Vináttuverkefnið

með Blær kemur inn í skólastarfið til að vinna að vellíðan barnanna í barnahópnum. Börnin læra samkennd og samskipti í hópnum sínum. Slökunartónlist er nýtt í hvíld barnanna til að kenna þeim að slaka á í umhverfinu. Tónlistin hefur róandi áhif og kennir börnunum að njóta hvíldarstundarinnar.

3ja – 4 ára börn: Á þessum aldri hafa börnin öðlast færni í sjálfsbjörg og tileinkað sér að fara sjálf á salerni. Þá skiptir miklu máli að börnin fái góðar leiðbeiningar um að þvo hendur sínar og að halda sér þurrum. Meiri kröfur eru gerðar til barnanna í hreyfistundum þar sem samhæfing hreyfinga er meðal annars þjálfuð. Vettvangsferðirnar lengjast þar sem reynir enn frekar á úthald og styrk. Stuðlað er áfram að vellíðan barnanna með því að hrósa þeim fyrir það sem vel er gert og dagskipulagið er með föstu sniði. Börnin fara þó ýmist út fyrir eða eftir hádegi og veltur það á þörf þeirra fyrir hvíld í hádeginu. Þannig er komið á móts við ólíkar þarfir barnanna með það að sjónarmiði að líðan þeirra og heilsa sé sem allra best í Vesturkoti. Vináttuverkefni tekur á málum er varða samskipti barna innan hópsins og þar læra börn að þekkja tilfinningar sínar. Með því að kenna börnum tilfinningalæsi í gegnum Vináttu verkefnið öðlast börnin skilning á líðan annara sem og sinni eigin líðan. Í hvíldarstund er börnum kennd slökun með aðferðum frá Hugarfrelsi. Börnin læra að slaka á við lestur slökunarsögu og með öndunaræfingum.

5 ára börn: Elstu börnin fara í lengri vettvangsferðir og í heimsóknir í fyrirtæki og stofnanir þar sem þeim gefst enn frekar kostur á að víkka sjónadeildarhringinn. Ferðirnar reyna ekki síður á þol þeirra en það veitir þeim aukna vellíðan að styrkja tengslin við hinar ýmsu stoðir samfélagsins. Meiri kröfur eru gerðar á að börnin leggi sitt af mörkum til að öðrum líði vel og þau séu ábyrgari fyrir eigin framkomu í garð annarra. Í Vesturkoti er haft í huga að börnin hafi tækifæri til að kljást við krefjandi verkefni sem aldrei fyrr svo þau hafi kost á að sigrast á ólíkum áskorunum sem eykur gleði þeirra og ánægju. Í Vesturkoti er unnið markvisst með Vináttuverkefnið út allan leikskólann og með því er stuðlað að því að gera nemendur hugrakka til að takast á við tilfinningar sínar sem og annara. Að kenna börnum að sýna sínar tilfinningar og þekkja hvenær öðrum líður vel eða illa. Að læra að vera til staðar fyrir vini sína og leggja grunninn að vinasambandi sem heldur áfram eftir að leikskólaárum þessara barna er lokið. Í hvíldarstund er börnum kennd slökun með aðferðum frá Hugarfrelsi. Börnin læra að slaka á við lestur slökunarsögu og með öndunaræfingum. Elstu börnin fara vikulega í golfkennslu hjá golfkennara Keilis.

5.3 Sjálfbærni og vísindi

Íslensk náttúra er einstök og lífsafkoma okkar er undir henni komin að mörgu leyti. Íslenskt veðurfar er breytilegt og hefur mikil áhrif á allt okkar líf og segja má að líf okkar sé samtvinnað náttúrunni. Strax

Í frumbersku beita börn ýmsum aðferðum við að kanna og reyna að skilja umhverfi sitt. Þau horfa, hlusta, snerta, bragða, handleika, flokka, bera saman, rannsaka og draga ályktanir. Ung börn læra í gagnvirkum samskiptum við umhverfi sitt. Þennan mikla fróðleiksporsta þarf að styðja við og kynna leikskólabörnum og vonandi kveikja hjá þeim áhuga á landi og þjóð. Mikilvægt er að börn fái tækifæri til að kynnast fjölbreytileika náttúrunnar strax á leikskólaaldri, komast í tengsl við hana og njóta hennar. Ef börn fá að njóta fegurðar náttúrunnar, læra þau að bera virðingu fyrir henni. Þannig er börnunum kennt að vernda náttúruna strax frá unga aldri og eflir það með þeim ábyrgðarkennd.

Undur náttúrunnar eru óþrjótandi. Óendanleg uppspretta nýrra hugmynda, leikja, viðfangsefna og athugana er þar hægt að nýta til að örva leik og starf barnanna. Nauðsynlegt er að hlusta eftir hvað börnin vilja og reyna að átta sig á hvernig þau hugsa og skilja hlutina. Ýta þarf undir forvitni og vangaveltur barnanna og hvetja þau til að spyrja spurninga og leita mismunandi lausna. Jafnframt ber að ýta undir vísindalega hugsun og aðstoða börn við að sjá tengsl, orsök og afleiðingu og styrkja skilning þeirra á hugmyndum og hugtökum (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Markmið með námssviðinu sjálfbærni og vísindi.

Búa þarf börnunum aðstæður svo þau fái að:

- Læra að bera virðingu fyrir náttúrunni, umhverfi sínu, gróðri og plöntum
- Fylgjast með hvernig gróðurinn breytist milli árstíða
- Öðlast þekkingu á sínu nánasta umhverfi
- Kynnast náttúrunni
- Auka þekkingu á stærðfræðilegum viðfangsefnum, s.s. tölum, táknum og mynstrum
- Fá skilning á hringrásum, fyrirbærum og lífverum í náttúrunni
- Átta sig á rými, fjarlægðum og áttum
- Kynnast eiginleikum ýmissa efna og hluta
- Upplifa möguleika og takmarkanir tækninnar

Leiðir:

1 – 2ja ára börn: Börnin læra frá unga aldri hvernig mismunandi veðurfar hefur áhrif á þau. Börnin fara út daglega og kynnast því að úti er ýmist hlýtt, kalt eða bara alveg mátulegt hitastig. Mikil áhersla er lögð á í Vesturkoti að hafa umhverfið laust við óþarfa áreiti. Þannig fá börnin að kynnast sínu nánasta umhverfi hvort sem er inni eða úti. Börnunum er fljótlega kennt að flokka rusl og fara með ruslið í réttar tunnur fyrir framan leikskólann.

3ja – 4 ára börn: Með auknum þroska og getu fara börnin í vettvangsferðir utan leikskólalóðarinnar. Þannig stækkar heimur þeirra smám saman og þau öðlast meiri skilning á umhverfinu, fjarlægðum og áttum. Börnin gera ýmsar tilraunir í náttúrunni til dæmis með því að bræða

snjó og frysta aftur. Þau hafa aðgang að tölum og öðrum tækjum sem tiltæk eru í skólanum og fá leiðbeiningar um meðhöndlun þeirra.

5 ára börn: Hugað er sérstaklega að því að þjálfra talnahugtök og tölurnar hjá elstu börnunum. Hin ýmsu stærðfræði – og rúmfræðihugtök eru einnig kynnt fyrir börnunum. Það er gert á fjölbreyttan hátt, meðal annars í gegnum leik. Einingakubbarnir eru mikið notaðir með öllum aldurshópum en með elstu börnunum er hægt að vinna enn markvissar. Vettvangsferðirnar eru lengri og lögð eru fyrir börnin meira krefjandi verkefni sem tengjast náttúrunni.

5.4 Sköpun og menning

Sköpun er mikilvægur þáttur í námi og þroska barna. Til að börnin geti notað sköpunarhæfileika sína sem best er nauðsynlegt að umhverfið sé þannig gert að það örvi skynjun og styðji við þann sköpunarkraft sem í börnunum býr. Skapandi starf á fyrst og fremst að beinast að ferlinu sjálfu, gleðinni, tjáningunni og því námi sem á sér stað þegar hugmyndir, tilfinningar og ímyndun fá að njóta sín. Börn búa við mismunandi uppeldisskilyrði auk þess sem menningarlegur og samfélagslegur uppruni þeirra er misjafn. Það er því nauðsynlegt að taka tillit til mismunandi fjölskyldugerða og uppruna barnanna. Leitast þarf við að efla tilfinningu barnanna fyrir því að þau tilheyri samfélaginu og séu hluti af því.

Menningin er samofin leikskólastarfinu og tengist því leik barna, lýðræði, skapandi starfi og þjóðmenningu. Því er nauðsynlegt að hafa í huga að börnunum sé gert kleift að nálgast viðfangsefni frá mörgum hliðum og á eigin forsendum. Leikskólakennarar eru þá frekar í því hlutverki að velja leiðir sem hvetja til skapandi hugsunar og sjálfstæðra vinnubragða hjá börnunum. Þeir þurfa að vera opnir fyrir þeim hugmyndum sem börnin fá og vera tilbúnir til að grípa þau tækifæri sem gefast. Þó svo í upphafi hafi kennari skipulagt starfið koma upp atvik sem fanga athygli og áhuga barnanna og þá er nauðsynlegt að vera tilbúinn til að nýta það (Aðalnámskrá leikskóla, 20115).

Markmið með námssviðinu sköpun og menning.

Skapa þarf aðstæður svo börnin fái tækifæri til að:

- Skapa og tjá upplifun sína á fjölbreyttan hátt
- Nota sköpunarhæfni sína
- Fá nýjar hugmyndir í listsköpun
- Þroska fínhyrningar
- Læra texta og taka þátt í söng
- Njóta fjölbreyttrar menningar og lista
- Taka þátt í að móta menningu leikskólans

- Vinna með fjölbreyttan efnivið
- Þroska með sér næmi fyrir hljóðum, hreyfingu og hrynjanda
- Taka virkan þátt í hátíðar- og tyllidögum sem haldið er upp á

Leiðir:

Strax frá upphafi leikskólagöngunnar taka börnin þátt í þeim hátíðar- og tyllidögum sem fagnað er samkvæmt íslensku almanaki.

- **Þorrablót:** Í byrjun Þorrans útbúa börnin víkingahjálma sem þau skarta á Þorrablóti skólans. Þá fá börnin tækifæri til að smakka á Þorramat þó fæst þeirra borði sig södd af honum heldur gæða sér einnig á slátri.
- **Dagur leikskólans:** Á þessum degi taka börnin þátt í að vekja athygli á leikskólanum út á við.
- **Bolludagur, sprengidagur og öskudagur:** Fyrir bolludaginn útbúa börnin bolluvendi og borða svo fiskibollur í hádeginu og rjómobollur í nónhressingu. Á sprengidaginn er boðið upp á saltkjöt og baunir í hádeginu. Börnin bregða sér í ólík gervi á öskudaginn og mæta ýmist í búningum eða náttfötum í leikskólann. Dansað er datt á grímuballi í salnum og kötturinn er sleginn úr tunnunni.
- **Páskar:** Páskarnir eru undirbúnir í skólanum og fá börnin tækifæri til að skapa fallegt páskaföndur.
- **Bjartir dagar:** Öll börn taka þátt í Björtum dögum sem er lista- og menningarhátíð Hafnarfjarðarbæjar. Unnið er með fyrirfram ákveðið viðfangsefni sem börnin skapa og tjá á eigin hátt. Sýning er sett upp á þeim verkum sem unnið er að í leikskólanum og í Hraunkoti á Keilisgolfvelli.
- **Sumarhátíð:** Í júní er sumarhátíð leikskólans í samstarfi við foreldrafélagið. Þá er mikið um dýrðir, og foreldrar taka virkan þátt í deginum. Opið hús er samhliða sumarhátíðinni en þá eru fjölskyldur barnanna velkomnar og geta notið þess að skoða sýningu á verkum barnanna sem þau unnu yfir veturinn.
- **Jólaundirbúningur:** Börnin taka mikinn þátt í jólaundirbúningnum. Þau útbúa jólagjafir handa foreldrum sínum og læra ýmsa jólasöngva og kvæði. Þá hlusta þau á fallega jólatónlist og njóta þess að hlusta á sögur og njóta ljósadýrðarinnar.

1 – 2ja ára börn: Í Vesturkoti er boðið upp á fjölbreyttan efnivið til myndsköpunar fyrir alla aldurshópa. Hver hópur fer að minnsta kosti einu sinni í viku í myndsköpun undir leiðsögn hópstjóra síns. Lögð er áhersla á að kynna fyrir börnum á þessu aldursbili ýmsar aðferðir til listsköpunar og hvetja þau til að taka þátt. Börnin öðlast fljótt skilning á hvað felst í því að eiga afmæli því afmælum barnanna er vel fagnað. Þá fá þau kórónu sem þau hafa tekið þátt í að skreyta og afmælissöngurinn er sunginn. Þá borða afmælisbörnin af sérstökum afmælisdiskum og drekka úr afmælisglösum. Mynd af afmælisbarninu er sett upp í fataklefa deildarinnar og á hverjum föstudegi er sungið fyrir afmælisbörn vikunnar á vinafundi í salnum.

3ja – 4 ára börn: Börn á þessum aldri eiga fleiri tækifæri til að koma hugmyndum sínum í listsköpun á framfæri. Þau fá að kljást við enn fjölbreyttari efnivið með fjölbreyttari aðferðum. Börnin taka enn virkari þátt í hátíðar- og tyllidögum en þegar þau voru yngri því þau hafa öðlast meiri skilning á hvað

felst í þessum dögum. Þau fá fræðslu um hvað dagarnir tákna og eru meiri þátttakendur í undirbúningi þeirra. Þegar börnin eru komin á eldri deildir bætast við fleiri þættir þegar haldið er upp á afmælið þeirra. Þau fá að vera þjónar dagsins og velja fyrst í valtímum. Þetta finnst þeim mikil upphefð og njóta þau þess í botn að vera stjórnur dagsins.

5 ára börn: Leitast er eftir að elstu börnin sýni frumkvæði í sköpun og þau séu sífellt meira ráðandi um efnisval í myndsköpun. Elstu börn leikskólans kynnast menningunni meira út á við en þegar þau voru yngri. Þau taka þátt í menningarviðburðum eins og að heimsækja söfn og upplifa ýmsa menningarviðburði. Þá er farið ítarlegra í söguna á bak við hvern og einn hátíðar- og tyllidag á íslensku almanaki. Á haustin er sérstök fjölmeningarvika þar sem sérstaklega er hugað að menningu annarra þjóða. Börn og starfsmenn skólans koma víða að úr heiminum og tækifæri gefst til að kynnast menningu þeirra þjóða sem börn og starfsmenn koma frá.

6. Fjölskyldan, upplýsingamiðlun og leikskólinn

Við upphaf leikskólagöngunnar er lagður hornsteinn að samstarfi foreldra og leikskóla. Foreldrum gefst þá tækifæri til að kynnast starfsháttum, hugmyndafræði og námskrá leikskólans og starfsfólk leikskólans fær upplýsingar um barnið, aðstæður þess, reynslu og áhugasvið. Á þessum gagnkvæmu upplýsingum byggjast fyrstu skref barnsins í leikskólanum. Markmiðið með góðu samstarfi við alla er varða leikskólastarfið er að vinna vel saman að gera gott leikskólastarf og samskipti betri.

Starfsfólk Vesturkots hefur sett sér það markmið að miðla upplýsingum til foreldra barnanna á fjölbreyttan hátt. Reglulega er sendur út tölvupóstur til foreldra til að minna á hina ýmsu viðburði sem framundan eru í starfinu. Á upplýsingasíðu leikskólans er að finna ýmsar hagnýtar upplýsingar og má þar nefna skóladagatal, þessa skólanámskrá, starfsáætlun og samantekt um samstarfið á Holtinu. Inn á vala.is má sjá myndir af börnum í daglegu starfi. Deildarstjórar senda vikulega út tölvupóst þar sem farið er yfir líðandi viku. Á tilkynningatöflu við hverja deild skólans eru einnig settar upp tilkynningar um þá viðburði sem foreldrar þurfa sérstaklega að huga að og síðan eru foreldrar minntir munnlega á það sem framundan er. Með þessum fjölbreyttu leiðum til að koma upplýsingum á framfæri er hugsunin að ná til sem flestra foreldra því misjafnt er hvaða leið til upplýsingamiðlunar hentar foreldrum best.

6.1 Foreldrasamtöl

Samkvæmt 9. grein laga um leikskóla nr 90/2008 kemur fram að foreldrar skuli gæta hagsmuna barna sinna. Þeir skulu hafa náð samráð við starfsfólk leikskóla og fylgjast með skólagöngu barna sinna og

veita þær upplýsingar sem kunna að skipta máli fyrir skólastarfið og velferð barnanna. Foreldrar eiga jafnframt rétt á upplýsingum um skólastarfið og stöðu barna sinna. Foreldrar þekkja börn sín best og með því að veita mikilvægar upplýsingar styðja þeir við skólagöngu þeirra og leggja grunn að námi barnsins. Jafnframt eiga foreldrar að hafa gott aðgengi að öllum upplýsingum um leikskólastarfið og börn sín svo að þeir geti fylgst með skólagöngu þeirra og veitt þeim stuðning og hvatningu (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Foreldrasamtöl eru að jafnaði einu sinni á ári í Vesturkoti. Í foreldrasamtölunum er farið yfir líðan, nám og þroska barnanna heima og í leikskólanum. Bæði starfsfólk og foreldrar geta beðið um fleiri samtöl ef talin er þörf á. Ef foreldrar tala ekki íslensku eða nota táknmál er boðið upp á túlkun á upplýsingum sem nauðsynlegar eru vegna samskipta foreldra og skóla.

6.2 Samstarf heimilis og leikskóla

Fjölskyldur barnanna eru mikilvægar í leikskólastarfinu. Í Vesturkoti er litið á fjölskyldur sem samstarfsaðila við leikskólann. Til að hvetja fjölskyldur til þátttöku er boðið reglulega upp á opið hús í skólanum. Þegar Þorinn gengur í garð er boðið í Þorrakaffi. Þá eru allir pabbar, afar, bræður og frændur velkomnir í leikskólann í kaffi og kleinur og gefst tækifæri til að taka þátt í leik með börnunum. Þegar Góa gengur í garð er Góukaffi. Þá er öllum mömmum, ömmum, systur og frænkum boðið upp í kaffi og kleinur og gefst tækifæri til að taka þátt í leik með börnunum. Þessi opnu hús hafa gefist mjög vel og verið vel sótt af fjölskyldum barnanna. Samskipti milli starfsfólks, aðstandenda og barnanna eru til fyrirmyndar og er ríkjandi samvinna þeirra á milli. Á vorin er opið hús í tengslum við sýningu á þeim myndverkum sem börnin hafa unnið að um veturinn. Þetta hefur verið fjölsóttur viðburður sem síðustu árin hefur verið tengdur við sumarhátíð leikskólans.

Á haustin er foreldrafundur fyrir alla foreldra Vesturkots. Þá kynnir foreldrafélagið starfsemi sína og foreldraráð og er kosið í nýja stjórnir félaganna. Foreldrafélagið bíður upp á einhverja fræðslu fyrir foreldra og farið er yfir helstu áherslur í starfi skólans og þau verkefni sem framundan eru. Skapast hafa góð tengsl á þessum fundum og foreldrum gefst svigrúm til að koma skoðunum sínum og ábendingum á framfæri og kynnast öðrum foreldrum skólans.

6.3 Foreldraráð

Eins og fram kemur í 11. grein laga um leikskóla nr 90/2008 skal leitast við að hlusta eftir sjónarmiðum foreldra og stuðla að áhrifum þeirra á skólastarfið í gegnum foreldraráð leikskólans. Hlutverk foreldraráðs er að gefa umsagnir til leikskólans, fylgjast með framkvæmd skólanámskrár og annarra áætlana innan leikskólans og kynningu þeirra fyrir foreldrum. Foreldraráð hefur umsagnarrétt um allar meiriháttar breytingar á skólastarfinu. Mikil áhersla er lögð á gott samstarf við foreldraráð Vesturkots.

Ráðið hittist reglulega yfir skólaárið og auk þess færir leikskólastjóri ráðinu til umsagnar ýmsar áætlanir, skóladagatal og þær stórfelldu breytingar sem verða á starfinu. Kosið er í foreldraráð á hverju hausti.

6.4 Foreldrafélag

Foreldrafélag er starfandi við leikskólann Vesturkot í samræmi við 10. grein laga um leikskóla nr 90/2008 og ber það nafnið Kjarni. Allir foreldrar leikskólabarna í Vesturkoti eru félagar í foreldrafélaginu. Markmið foreldrafélagsins er að tryggja sem best velferð barna í leikskólanum og fá foreldra sem virka þátttakendur í starfi leikskólans. Hlutverk félagsins er að efla samstarf heimili og skóla enn frekar og er vettvangur foreldra til að taka þátt í skólastarfinu. Félagsgjald er innheimt og eru fjármunir félagsins notaðir til að styðja við leikskólastarfið með ýmsum hætti. Foreldrafélagið greiðir fyrir vináttubangsana, jólaskeiðunum og gjöfum frá jólasveinum og leggur til páskastrauð og unga fyrir páskana. Það tekur virkan þátt í sumarhátíðinni og býður upp á hoppukastala, leikrit, kaffiveitingar og fleira skemmtilegt. Þá stendur foreldrafélagið fyrir sveitaferð sem hefur verið vel sótt síðast liðin ár.

7. Tengsl skólastiga og tengsl við nærumhverfið

Leikskólinn er fyrsta skólastigið og þegar leikskólanámi lýkur tekur nám í grunnskóla við. Það felur í sér töluverðar breytingar að fara á annað skólastig, bæði fyrir börn og fjölskyldur þeirra. Í Aðalnámskrá leikskóla (2011) kemur fram að skólaganga barna eigi að mynda samfellda heild þannig að reynsla og nám þeirra á fyrri skólastigum nýtist þeim á næsta skólastigi. Sú þekking og þau viðfangsefni sem börn fást við í leikskólanum þarf að vera grunnur sem grunnskólanámið byggist á auk þess sem þau eiga að hafa tækifæri til að takast á við ögrandi verkefni og öðlast nýja reynslu. Til að flutningurinn milli skólastiganna verði sem farsælastur þarf að undirbúa hann vel meðan á leikskólanámi stendur. Þá ber að líta á síðasta ár barna í leikskóla og fyrsta ár þeirra í grunnskóla sem mikilvægan þátt í ævimenntun barna.

Til að brúa sem best bilið á milli skólastiganna tveggja er haldinn samráðsfundur á hverju hausti í Hvaleyrarskóla og leikskólanna í hverfinu, Álfasteinn, Smáralundur og Vesturkot. Á fundinum er gerð áætlun um hvernig samstarfi skólastiganna skuli vera háttað yfir veturinn. Eftir síðasta skólaár var árið tekið saman og má sjá skýrsluna á upplýsingasíðu leikskólans. Börnin sem útskrifast úr Vesturkoti virðast vel í stakk búin til að takast á við þau verkefni sem bíða þeirra á næsta skólastigi.

Í reglulegum vettvangsferðum barna leikskólans eykst víðsýni þeirra smám saman og heimur þeirra stækkar ört. Mörg tækifæri eru nýtt til að auka tengsl barnanna við nærsamfélagið og er það gert með ýmsum hætti. Yngstu börnin fara í litla garðinn í útiveru og fara í heimsóknir í stóra garðin og næst yngstu börnin kanna nær umhverfi leikskólans. Þegar borin eru komin á eldri deildirnar lengjast ferðirnar og fara yngstu börnun um hverfið, næst elstu börnin kanna bæinn og elstu fara í borgarferðir til Reykjavíkur. Þá fara elstu börnin í golfkennslu hjá golfkennara Keilis vikulega.

8. Mat og eftirlit

Mat á skólastarfi hefur þann tilgang að tryggja að réttindi barna séu virt svo þau fái þá menntun og þjónustu sem þeim ber samkvæmt lögum. Mat á skólastarfi er tvíþætt, annars vegar mat sem skólar framkvæma sjálfir og hins vegar mat sem utanaðkomandi aðili vinnur á vegum sveitarfélagsins, Mennta- og menningarmálaráðuneytis eða annarra aðila. Mat á skólastarfi felur meðal annars í sér að fylgjast með að ákvæði laga, reglugerða og aðalnámskrár sé fylgt eftir. Í öðru lagi er markmiðið að auka gæði skólastarfsins og stuðla að umbótum, tryggja að réttindi barnanna séu virt og að börn fái þá þjónustu sem þau eiga rétt á samkvæmt lögum. Að lokum er tilgangur mats á skólastarfi að veita upplýsingar um skólastarfið, árangur þess og þróun (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

8.1 Ytra mat á leikskólastarfi

Mennta- og menningarmálaráðuneytið eða sveitarfélagið sér um ytra mat á leikskólastarfi. Matið felst í úttektum á skólastarfinu eða einstökum þáttum þess. Fræðsluráð hefur eftirlit með því að starfsemi leikskóla samræmist leikskólalögum, reglugerðum og aðalnámskrá leikskóla. Það er meðal annars gert með því að kalla eftir starfs- og símenntunaráætlunum, skóladagatölum og öðrum forvarnaráætlunum er við eiga hverju sinni. Fræðsluráð ber ábyrgð á að skólastarfið sé metið með hliðsjón af aðstæðum og sérstöðu hvers leikskóla og að skólinn meti innra starf sitt með markvissum hætti.

Mennta- og menningarmálaráðuneytið ber ábyrgð á því að fylgjast með því að sveitarfélög uppfylli lögbundnar skyldur sínar gagnvart skólum. Aðalnámskrá myndar grunn viðmiða sem skólastarfið hvílir á en í skólanámskrá útfærir hver skóli nánar þau markmið og viðmið sem sett eru fram í aðalnámskrá. Innra- og ytra mat á skólastarfi á að ná til allra lögbundinna markmiða skólastarfsins (Aðalnámskrá, 2011).

8.2 Innra mat á leikskólastarfi

Í innra mati á leikskólastarfi skal gerð grein fyrir tengslum við þau markmið sem sett eru fram í skólanámskrá. Aðferðirnar eiga að taka mið af viðfangefnunum sem unnið er að hverju sinni. Innra

matið á að byggjast á kerfisbundnum aðferðum sem birtast hér í þessari skólanámskrá (Aðalnámskrá leikskóla, 2011). Í Aðalnámskránni kemur einnig fram að lagt sé til að innra matið fléttist saman við daglegt starf og það eigi að ná til allra þátta skólastarfsins, svo sem stjórnunar, starfs- og kennsluhátta og samskipta innan og utan deilda. Þá er lögð áhersla á að allt skólasamfélagið taki þátt í mati á skólastarfinu. Tilgangurinn með innra mati er að veita upplýsingar um styrkleika í starfi leikskólans og það sem betur má fara. Í ljósi niðurstaðna innra mats er gerð áætlun um umbætur og skilgreindar eru leiðir að þeim. Leikskólinn birtir opinberlega upplýsingar um niðurstöður innra mats og áætlanir um umbætur.

8.2.1 Mat barna

Leikskólastarf snýst fyrst og fremst um börnin og því er nauðsynlegt að hafa alltaf til hliðsjónar þeirra hagsmuni. Skipulagning skólastarfsins á því að miða að þeirra þörfum til að þroskast og dafna. Í nútímasamfélagi er lögð áhersla á að hafa börn með í ráðum sem virka þátttakendur í leikskólastarfi, í áætlanagerð og í mati á starfinu. Því er mikilvægt að leita eftir sjónarmiðum þeirra sem minnst vægi og vald hafa í skólanum en hafa jafnframt mestra hagsmuna að gæta af leikskólastarfi, það er barnanna sjálfra. Foreldrar þeirra og starfsfólk leikskóla eru þeir hópar sem einnig eiga að koma að slíku mati (Anna Magnea Hreinsdóttir, 2012).

Börnin meta skólastarfið með áhuga sínum og virkni á hverjum degi. Reglulega yfir daginn gefst tími til að spjalla við börnin um það sem framundan er og leita viðbragða þeirra við því. Val á hópanafni er í þeirra höndum. Atkvæðagreiðslur fara fram þegar velja á næstu sólarveislu í tengslum við SMT og geta þá börnin valið á milli nokkurra viðburða. Elstu börn leikskólans skiptast á að vera brunaverðir og ganga þá um skólann og meta hvort staðið sé vel að brunavörnum í húsinu samhliða því hlutverki sinna þeir umhverfismennt og kanna þá meðal annars hvort ljós séu í mannlausum rýmum. Starfsfólk er hvatt til að hlusta eftir vilja barnanna og skipuleggja hópastarfið með það til hliðsjónar.

8.2.2 Mat starfsmanna leikskólans

Árlega leggur Hafnarfjarðarbær könnun fyrir starfsfólk í samstarfi við Prósent þar sem starfsaðstæður eru metnar, líðan í starfi og sýn á skólastarfið. Annað hvert ár bætist við könnun frá Skólapúlsinu. Árlega eru starfsmannasamtöl í Vesturkoti sem leikskólastjóri, aðstoðarleikskólastjóri og deildarstjórar halda utan um. Þá fylla starfsmenn út ítarlegan spurningalista þar sem spurt er um líðan þeirra og viðhorf í starfi, vilja til starfsþróunar og lagt er mat á einstaka þætti í skólastarfsins. Deildarfundir eru vikulega en hver deild fær þá fund á fjöggra vikna fresti. Þar er farið yfir þá þætti sem framundan eru í starfinu og mat lagt á það sem unnið er með hverju sinni. Á starfsmannafundum og á skipulagsdögum er gert endurmat á skólaárinu og áætlanir lagðar fram til að bæta skólastarfið enn frekar.

Í Vesturkoti er notast við matstækið ECERS kvarðann. Starfsfólk fyllir út listann og hefur til grundvallar spurningar um hvað hvert barn í leikskóla þarf til að þroskast á viðtækan hátt og hvernig starfsfólk skipuleggur umhverfið þannig að það mæti sem best þörfum barnanna. ECERS kvarðinn samanstendur af sjö þáttum sem innihalda hver um sig nokkur atriði sem metin eru eftir sjö stiga kvarða. Þættirnir eru rými og búnaður skólans, umönnun og daglegt líf, mál- og hugtakanám, leikur og viðfangsefni, samskipti og skipulag og að lokum starfsmenn og foreldrar.

8.2.3 Mat foreldra

Annað hvert ár leggur Skólapúlsinn könnun fyrir foreldra um viðhorf til leikskólans og menntunar barna. Þá meta foreldrar einnig líðan barna sinna í leikskólanum og hafa möguleika á að koma sínum tillögum á framfæri. Niðurstöðurnar eru birtar opinberlega. Í Vesturkoti er útbúin umbótaáætlun í samræmi við niðurstöðurnar og ígrundað er hvað og hvernig sé hægt að bæta skólastarfið með hagsmuni barnanna í fyrirrúmi. Árlega er foreldrum boðið í foreldrasamtal þar sem deildarstjóri og/eða hópstjóri viðkomandi barns fer yfir mat á þroska og líðan barnsins. Foreldrar miðla til starfsfólks hvernig þeir meta stöðu barnsins heima við og tækifæri gefst til að koma ábendingum á framfæri er varða frekari uppbyggingu á leikskólastarfinu.

9. Heimildaskrá

Aðalnámskrá leikskóla. (2011). Reykjavík: Mennta- og menningarmálaráðuneytið.

Anna Kristín Sigurðardóttir. (2013). Skóli sem lærdómssamfélag. Í Rúnar Sigþórsson, Rósa Eggertsdóttir og Guðmundur Heiðar Frímansson (ritstjórar). *Fagmennska í skólastarfi. Skrifað til heiðurs Trausta Þorsteinssyni*. Háskólinn á Akureyri.

Anna Magnea Hreinsdóttir. (2012). *Mat barna á leikskólastarfi. Markmið og leiðir*. Garðabær.

Barnalög nr 76/2003.

Ingibjörg Jóhannsdóttir, Elísabet Indra Ragnarsdóttir og Torfi Hjartarson. (2012). *Sköpun – Grunnþáttur menntunar á öllum skólastigum*. Reykjavík: Mennta- og menningarmálaráðuneytið og Námsgagnastofnun.

Kristín Dýrfjörð, Þórður Kristinsson og Berglind Rós Magnúsdóttir. (2013). *Jafnrétti Grunnþáttur í menntun á öllum skólastigum*. Reykjavík: Mennta- og menningarmálaráðuneytið og Námsgagnastofnun.

Lög um leikskóla nr 90/2008.

Mannauðsstefna Hafnarfjarðar

<http://www.hafnarfjordur.is/media/stefnur-og-reglur/mannaudstefna.pdf>

Margrét Héðinsdóttir, Fanný Gunnarsdóttir og Erla Kristjánsdóttir. (2013). *Heilbrigði og velferð – Grunnþáttur menntunar á öllum skólastigum*. Reykjavík: Mennta- og menningarmálaráðuneytið og Námsgagnastofnun

Ólafur Páll Jónsson og Þóra Björg Sigurðardóttir. (2012). *Lýðræði og mannréttindi – Grunnþáttur menntunar á öllum skólastigum*. Reykjavík: Mennta- og menningarmálaráðuneytið og Námsgagnastofnun.

Reglugerð um sérfræðipjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum nr 584/2010.

Reglugerð um skil og miðlun upplýsinga milli leik- og grunnskóla nr 896/2009.

Sigrún Helgadóttir. (2013). *Sjálfbærni – Grunnþáttur menntunar á öllum skólastigum*. Reykjavík: Mennta- og menningarmálaráðuneytið og Námsgagnastofnun.

Stefán Jökulsson. (2012). *Læsi – Grunnþáttur menntunar á öllum skólastigum*. Reykjavík: Mennta- og menningarmálaráðuneytið og Námsgagnastofnun.